

LBRIS

We know
books

Sherlock Holmes

SEMNU
CEL • R PATRU

SIR
**ARTHUR
CONAN
DOYLE**

Traducere din limba engleză și note de
Roxana Brînceanu

NEMIRA

CUPRINS

Capitolul 1. Știința deducției.....	5
Capitolul 2. Prezentarea cazului	13
Capitolul 3. În căutarea unei soluții	19
Capitolul 4. Povestea omului chel.....	24
Capitolul 5. Tragedia de la Pondicherry Lodge	34
Capitolul 6. Sherlock Holmes face o demonstrație	41
Capitolul 7. Episodul butoiului	50
Capitolul 8. Detectivii amatori din Baker Street.....	61
Capitolul 9. O ruptură în lanț.....	70
Capitolul 10. Sfârșitul insularului.....	80
Capitolul 11. Uriașa comoară de la Agra.....	88
Capitolul 12. Ciudata poveste a lui Jonathan Small.....	94

CAPITOLUL 1

ȘTIINȚA DEDUCȚIEI

Sherlock Holmes a luat sticlucă aflată deasupra șemineului și a scos seringa hipodermică din cutia curată de marochin. Cu degetele sale lungi, albe, nervoase, a pregătit acul fin și și-a suflecat manșeta stângă a cămășii. A rămas pe gânduri pentru câteva clipe, privindu-și antebrațul viguros și încheietura mâinii pe care se vedeau urmele a nenumărate înțepături. În cele din urmă, a introdus acul, a apăsat pe piston și, oftând lung și mulțumit, s-a lăsat pe spate în fotoliul îmbrăcat în catifea.

De luni de zile eram martor la această scenă de câte trei ori pe zi, și totuși nu puteam să mă împac cu ea. Ba dimpotrivă, de la zi la zi imaginea mă irita tot mai tare, iar noaptea conștiința mă dojenea fiindcă nu aveam curajul să protestez. Jurasem de nenumărate ori în sinea mea că-mi voi descărca sufletul în această privință; dar aerul rece, nepăsător al tovarășului meu făcea din el ultimul om față de care ți-ai fi putut permite cea mai mică îndrăzneală. Forța lui de pătrundere, atitudinea impunătoare, însușirile neobișnuite de care avusesem prilejul să mă conving, toate acestea mă împiedicau să-l înfrunt.

Totuși, în după-amiaza aceea, fie datorită sticlei de Beaune pe care o băusem la dejun, fie din cauza atitudinii sale calculate care mă exasperase la culme, am simțit deodată că nu mai pot să tac.

— Astăzi ce e, morfină sau cocaină?

A ridicat nepăsător ochii din cartea veche, cu coperte din piele neagră, pe care o deschisese.

— Cocaină, în soluție de șapte procente. Vrei să încerci?

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DOYLE, ARTHUR CONAN

Semnul celor patru / Sir Arthur Conan Doyle; trad. din

lb. engleză: Roxana Brînceanu. - București: Editura Nemira, 2025

ISBN 978-606-43-2072-8

I. Brînceanu, Roxana (trad.)

821.111

Sir Arthur Conan Doyle
THE SIGN OF THE FOUR

Copyright © Nemira, 2025, pentru prezenta ediție în limba română
NEMIRA FICTION este o colecție a Editurii **NEMIRA**.

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-2072-8

— Categoric nu, am replicat tăios. Încă nu m-am recuperat după campania din Afganistan. Nu-mi permit să îmi solicit sănătatea și mai mult.

A zâmbit auzindu-mi vehemența din glas.

— Poate că ai dreptate, Watson, a zis. Presupun că are un efect dăunător asupra fizicului. Totuși, găsesc că aduce minții o asemenea transcendență și claritate, încât efectul ei secundar are o importanță mult mai mică.

— Dar gândește-te! am izbucnit sincer. Fă socoteala! S-ar putea, așa cum afirmi, ca în creierul dumitale să se producă o stimulare, o efervescență, însă e un proces patologic și morbid, care implică o modificare accelerată a țesuturilor și poate, în cele din urmă, să ducă la o slăbire permanentă a acestora. Și apoi, știi doar că reacția depresivă care urmează te doboară. Cu siguranță face mai mult rău decât bine. De ce să riști, pentru o simplă plăcere trecătoare, să-ți pierzi abilitățile neprețuite cu care te-a înzestrat natura? Nu uita că-ți vorbesc nu numai ca prieten, ci și ca un doctor care se adresează unui om de a cărui sănătate este, într-o oarecare măsură, răspunzător.

N-a părut deloc jignit. Dimpotrivă, și-a împreunat vârfurile degetelor și și-a sprijinit coatele pe brațele fotoliului, ca un om care are chef de vorbă.

— Minte mea se răzvrătește împotriva stagnării, a spus. Dă-mi probleme, dă-mi să muncesc, dă-mi cea mai dificilă criptogramă sau cea mai complicată analiză și atunci mă voi simți în elementul meu. Atunci voi putea să renunț la stimulentele artificiale. Însă rutina plicticoasă a vieții mă îngrozește. Tânjesc după exaltări mentale. De altfel, acesta este și motivul pentru care mi-am ales o profesie atât de aparte, sau mai bine zis mi-am creat-o, căci sunt singurul din lume.

— Singurul detectiv neoficial? am întrebat, ridicând din sprâncene.

— Singurul detectiv-consultant neoficial, a răspuns el. Eu sunt ultima și cea mai înaltă instanță în detectivistică. Când Gregson sau Lestrade sau Athelney Jones sunt depășiți de situație – ceea ce, în treacăt fie spus, e un lucru banal pentru ei – îmi înmânează mie problema. Examinez datele ca expert și mă pronunț ca specialist. În asemenea cazuri nu pretind nicio recunoaștere oficială a meritelor mele. Numele meu nu apare în niciun ziar. Munca în sine și plăcerea de a găsi un teren care să-mi îngăduie să-mi folosesc abilitățile neobișnuite constituie

pentru mine cea mai mare răsplată. De altfel, dumneata te-ai putut convinge singur de metodele mele de lucru în cazul Jefferson Hope.

— Da, într-adevăr, am recunoscut cordial. În viața mea n-am fost atât de impresionat. De altminteri, am scris despre asta și într-o cânticică cu titlul oarecum fantastic – *Un studiu în roșu*.

A dat din cap cu tristețe.

— M-am uitat prin ea. Ca să fiu sincer, nu pot să te felicit. Detectivistica este, sau s-ar cuveni să fie, o știință exactă și ca atare ar trebui tratată în aceeași manieră rece, lipsită de emoție. Dumneata ai încercat să-i dai o tentă de romantism, ceea ce produce același efect pe care l-am obținut dacă am introduce o poveste de dragoste sau o răpire în cea de-a cincea teoremă a lui Euclid.

— Dar elementul romantic a existat în povestea aceea, am protestat. Nu puteam să schimb realitatea.

— Unele fapte trebuiau temperate sau, în orice caz, era necesar să fi păstrat un just simț al proporțiilor în ceea ce le privește. Din toată această afacere, singurul lucru care merita să fie menționat era raționamentul analitic neobișnuit, de la efect la cauză, prin care am reușit să lămuiesc misterul.

Mă cam deranja această critică la adresa unei lucrări pe care mă străduisem s-o fac cât mai măgulitoare pentru el. Mărturisesc, de asemenea, că mă irita egocentrismul lui, care părea că ar fi vrut ca fiecare rând al cărții mele să fie consacrat acțiunilor și realizărilor sale extraordinare. În anii petrecuți împreună în Baker Street, observasem de multe ori că atitudinea liniștită și didactică a tovarășului meu izvora dintr-o oarecare vanitate. Totuși, nu i-am răspuns nimic și m-am apucat să-mi oblojesc piciorul suferind. Un glonț dintr-o pușcă Jezail trecuse prin el cu câțva timp în urmă și, deși nu mă împiedica să umblu, îmi provoca dureri ori de câte ori se schimba vremea.

— Expertiza mea s-a extins de curând pe continent, a spus Holmes după un timp.

Și-a umplut vechea pipă din rădăcină de măceș.

— Săptămâna trecută am fost consultat de François Le Villard care, după cum probabil știi, se numără de ceva timp printre detectivii francezi de frunte. E înzestrat cu intuiția rapidă a celtului, dar are deficiențe la vastul capitol al cunoștințelor exacte, care sunt esențiale pentru a atinge

culmile în arta sa. Era vorba despre un testament și cazul prezenta unele aspecte interesante. Am fost în măsură să-i indic două cazuri similare, unul petrecut la Riga în 1857, celălalt la St. Louis, în 1871 și, datorită lor, a descoperit soluția potrivită. Iată scrisoarea primită azi-dimineață de la el, în care-și exprimă recunoștința pentru ajutorul pe care i l-am acordat.

Mi-a întins o foaie mototolită dintr-un caiet străin. Când mi-am aruncat privirea peste ea, am fost izbit de mulțimea superlativelor, ca *magnifiques, coup-de-maitres*¹ și *tours-de-force*², toate mărturisind admirația entuziastă a francezului.

— Parcă ar fi un elev care se adresează profesorului său, am remarcat.

— O, îmi supraestimează ajutorul! a spus Sherlock Holmes amuzat. El însuși este foarte înzestrat. Posedă două dintre cele trei calități necesare detectivului ideal. Are atât spiritul observației, cât și pe cel al deducției. Îi lipsesc doar cunoștințele, dar acestea pot veni cu timpul. Acum lucrează la talmăcirea în limba franceză a modestelor mele lucrări.

— Lucrările dumentale?

— A, nu știi? a exclamat el râzând. Da, mă fac vinovat de câteva monografii. Toate tratează subiecte tehnice. Iată, de pildă, *Despre deosebirea dintre scrumurile de tutun*. Înșir aici o sută patruzeci de sortimente de trabucuri, țigări și tutunuri de pipă, cu planșe colorate care ilustrează diferențele dintre scrumuri. Este o problemă recurentă în anchete, care uneori reprezintă un indiciu de o importanță covârșitoare. De pildă, dacă poți spune cu certitudine că o crimă a fost săvârșită de un om care fuma o țigară de foi indiană *lunkah*, detaliul acesta îți restrânge evident câmpul de cercetare. Pentru un ochi experimentat, între scrumul negru al unui Trichinopoly și praful alb al unui Bird's Eye este o deosebire tot atât de mare ca între o varză și un cartof.

— Într-adevăr, ai o înclinație extraordinară pentru amănunte.

— Le prețuiesc însemnătatea. Iată monografia mea despre detectarea urmelor de pași, cu câteva observații privind folosirea ghipsului pentru păstrarea amprentelor. Iată aici și o curioasă lucrare despre influența profesiei asupra formei mâinilor, cu gravuri înfățișând mâinile unor

¹ „Lovitură de maestru“, în lb. franceză, în orig. (n. tr.).

² „Tur de forță“, în lb. franceză, în orig. (n. tr.).

lucrători care se ocupă cu fabricarea plăcilor de ardezie, mâini de marnari, tăietori de dopuri, tipografi, țesători și șlefuitori de diamante. E de un mare interes pentru detectivul criminalist, îndeosebi în cazul în care are de-a face cu cadavre neidentificate sau când trebuie să descopere antecedentele făptașilor. Dar am impresia că te plictisesc cu pasiunile mele.

— Nu, deloc, i-am răspuns cu sinceritate. Mă interesează în cel mai înalt grad, mai ales de când am avut prilejul să văd cum pui toate acestea în practică. Vorbeai adineauri despre observație și deducție. Desigur că, într-o anumită măsură, una o implică pe cealaltă.

— Nu, nu prea, a răspuns el.

S-a întins cu voluptate în fotoliu, scoțând din pipă rotocoale albastre și groase.

— De pildă, spiritul de observație îmi arată că azi-dimineață ai fost la oficiul poștal de pe strada Wigmore, în timp ce spiritul de deducție mă informează că, odată ajuns acolo, ai expediat o telegramă.

— Exact! Exact, în ambele privințe! Dar mărturisesc că nu pricep cum ai ajuns la această constatare. A fost o acțiune spontană și n-am vorbit cu nimeni despre ea.

— E de-a dreptul floare la ureche! a remarcat el, râzând de uimirea mea. E atât de absurd de simplu, încât o explicație mi se pare de prisos, și totuși ea ar putea sluji la definirea limitelor dintre observație și deducție. Observația mi-a spus că ai niște urme de pământ roșiatic pe pantofi. Exact în fața oficiului poștal de pe strada Wigmore a fost scos pavajul și s-a răscolit și împrăștiat pământul, astfel încât nu poți să intri în clădire fără să calci pe el. Pământul are nuanța aceea roșiatică pe care, după câte știu eu, n-o găsești nicăieri în altă parte. Asta ține de observație. Restul este deducție.

— Atunci, cum ai dedus că am expediat o telegramă?

— O, desigur, am știut că n-ai scris nicio scrisoare, de vreme ce am stat toată dimineața în fața ta. De asemenea, văd pe biroul dumentale o coală de timbre și un pachet gros de cărți poștale. De ce te-ai fi dus la un oficiu poștal, dacă nu ca să expediezi o telegramă? Elimină toți ceilalți factori și cel care rămâne trebuie să fie cel adevărat.

— În cazul meu e adevărat, am răspuns, după o clipă de gândire. Dar, așa cum spui, problema era extrem de simplă. M-ai socoti imperinent dacă aș îndrăzni să-ți supun teoriile la un test mai dificil?

— Dimpotrivă, m-ar împiedica să iau o a doua doză de cocaină. Aș fi încântat să cercetez orice problemă pe care mi-ai pune-o la dispoziție.

— Te-am auzit spunând că este greu ca cineva să folosească zilnic un obiect fără să lase asupra lui amprenta propriei individualități, ușor de descifrat pentru un observator încercat. Ei bine, am aici un ceas care a intrat de curând în posesia mea. Ai amabilitatea de a-mi împărtăși părerea dumitale în legătură cu caracterul sau cu obiceiurile fostului proprietar?

I-am întins ceasul și m-am bucurat puțin în sinea mea, căci examenul era, mă gândeam eu, de netrecut și prin el intenționez să-i dau o lecție pentru tonul oarecum dogmatic pe care îl folosea uneori. A cântărit ceasul în mână, s-a uitat atent la cadran, a deschis capacul și a examinat mecanismul mai întâi cu ochiul liber, apoi cu o lupă convexă puternică. Abia m-am stăpănit să nu pufnesc în râs, atât a fost de dezamăgit când, în cele din urmă, l-a închis la loc și mi l-a înapoiat.

— Cam puține informații, a observat el. Ceasul a fost curățat de curând și acest fapt m-a privat de cele mai sugestive detalii.

— Într-adevăr, a fost curățat înainte de a-mi fi trimis.

În gândul meu îmi învinuiam tovarășul pentru că încerca să se folosească de o scuză patetică și neconvingătoare ca să-și ascundă neputința. Ce indiciu ar fi putut să-i ofere un ceas necurățat?

— Deși nesatisfăcătoare, investigațiile mele n-au fost cu totul zadarnice, a observat el, holbându-se la tavan cu o privire visătoare, ștearsă. Dacă nu mă înșel, acest ceas a aparținut fratelui dumitale mai mare, care l-a moștenit de la tatăl vostru.

— Fără îndoială, asta ai aflat-o prin inițialele H.W. de pe spate?

— Întocmai. W indică numele dumitale. Ceasul este datat cu cincizeci de ani în urmă, iar inițialele au aceeași vechime, deci a fost fabricat pentru generația anterioară. În general, bijuteriile sunt moștenite de fiul cel mai mare care, de obicei, poartă același nume cu tatăl său. Dacă-mi aduc bine aminte, tatăl dumitale a murit cu mulți ani în urmă. De aceea ceasul s-a aflat în mâinile fratelui dumitale mai mare.

— Până aici e-n regulă. Altceva?

— Era un om neglijent, foarte neglijent și nepăsător. La început a avut perspective frumoase, dar și-a bătut joc de ele; a trăit un timp în sărăcie, cu scurte perioade de prosperitate și, în cele din urmă, s-a apucat de băutură și a murit. Asta e tot ce am putut să aflu.

Am sărit de pe scaun și am început să mă agit, șchiopătând prin cameră, copleșit de amărăciune.

— Asta nu-ți face deloc cinste, Holmes. Nu te-aș fi crezut în stare să te cobori într-atât. Ai iscodit în viața nefericitului meu frate și acum pretinzi că ai dedus toate acestea prin nu știu ce mijloace fanteziste. Să nu te aștepți de la mine să cred că tot ce mi-ai spus ai citit în ceasul lui! E de-a dreptul josnic și, ca să vorbesc deschis, miroase a escrocherie.

— Dragă doctore, te rog să primești scuzele mele, a spus el cu amabilitate. Privind lucrurile ca pe o problemă abstractă, am uitat că pentru dumneata ele reprezintă o chestiune personală și dureroasă. Totuși, te asigur că nu am știut niciodată că ai avut un frate, înainte de a-mi fi dat acest ceas.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, cum de-ai descoperit toate aceste fapte? Sunt absolut exacte, până la cele mai mici amănunte.

— O, înseamnă că am avut noroc! Aș putea să-ți spun numai care a fost balanța probabilităților. Nu mă așteptam să fiu atât de precis.

— Dar nu cumva a fost mai mult un joc de-a ghicitul?

— Nu, categoric nu, eu nu ghicesc niciodată. E un procedeu dăunător, afectează gândirea logică. Ți se pare ciudat fiindcă nu urmărești firul gândurilor mele și nici nu observi detaliile neînsemnate de care depind uneori concluziile hotărâtoare. De pildă, am început prin a trage concluzia că fratele dumitale era neglijent. Dacă te uiți la partea de jos a capacului, ai să observi nu numai că e lovit în două locuri, ci și că e tăiat și zgâriat peste tot, din cauza obiceiului de a-l ține în același buzunar cu alte obiecte tari, de exemplu monede sau chei. Desigur, nu-i mare scofală să deduci că un om care e atât de nepăsător cu un ceas de cincizeci de guinee trebuie să fie un om neglijent. De asemenea nu e cine știe ce să afirmi că un om care moștenește un obiect de o asemenea valoare trebuie să fi avut și alte lucruri de preț.

Am înclinat capul, dându-i de înțeles că-i urmăream raționamentul.

— Când primesc un ceas, cămătarii din Anglia obișnuiesc să scrijelească numărul tichetului cu un vârf de ac în interiorul capacului. E mai la îndemână decât o etichetă și nu există niciun risc ca numărul să se piardă sau să fie mutat pe un alt obiect. Când m-am uitat cu lupa, am văzut nu mai puțin de patru asemenea numere în interior. O primă deducție: fratele dumitale era adesea la ananghie. A doua deducție: avea,

din când în când, perioade de prosperitate, căci altminteri n-ar fi putut să-și răscumpere amanetul. În sfârșit, te rog să privești interiorul capacului, unde se află orificiul cheiței. Uită-te la miile de zgârieturi din jurul găurii, care arată că i-a alunecat cheia. Care om cumpătat i-ar fi făcut asemenea semne? Dar n-ai să vezi niciodată un ceas al unui alcoolic care să nu aibă astfel de zgârieturi. El îl întoarce noaptea și mâna nesigură lasă aceste urme. Ce găsești misterios în tot ce ți-am spus?

— E clar ca lumina zilei, i-am răspuns. Îmi pare rău că am fost nedrept. Ar fi trebuit să am mai multă încredere în minunatele dumitale abilități. Pot să te întreb dacă, în momentul de față, ai vreo anchetă profesională în curs?

— Niciuna. De unde și cocaina. Nu pot trăi fără ca mintea mea să lucreze. Pentru ce altceva aș mai trăi? Vino aici, la fereastră! A mai existat vreodată o lume atât de tristă, nenorocită și inutilă? Privește ceața gălbuie care se involburează de-a lungul străzilor și plutește pe lângă aceste case mohorâte. Poate exista ceva mai prozaic și material? La ce bun să ai capacități, doctore, dacă nu ți se oferă prilejul să le folosești? Crima e banală, viața e banală și numai calitățile banale își găsesc o utilitate pe acest pământ.

Tocmai deschiseseam gura ca să răspund acestei tirade, când proprietara noastră a bătut tare în ușă și a intrat, aducând pe o tavă de aramă o carte de vizită.

— Vă caută o tânără, domnule, a spus ea, adresându-se tovarășului meu.

— Domnișoara Mary Morstan, a citit el. Hm! Nu-mi amintesc de acest nume. Pofțiți-o pe tânăra domnișoară să urce, doamnă Hudson. Nu pleca, doctore. Aș prefera să fii de față.

CAPITOLUL 2

PREZENTAREA CAZULUI

Domnișoara Morstan a intrat în cameră cu pași hotărâți, aparent calmă. Era o tânără blondă, scundă, delicată, purta mănuși potrivite și era îmbrăcată cu un gust desăvârșit. Înfățișarea ei avea însă o simplitate care sugera mijloace modeste. Rochia-i era de un gri-bej închis, fără garnituri sau broderii, iar pe cap purta un turban mic, în aceeași nuanță sobră, înviorată doar de o pană albă, abia observabilă, așezată într-o parte. Trăsăturile feței nu erau regulate, nici tenul frumos, dar expresia îi era blândă și plăcută, iar ochii mari, albaștri aveau o strălucire deosebit de drăguță și amabilă. Experiența mea în materie de femei, care se extindea asupra mai multor țări de pe trei continente diferite, nu-mi oferise până atunci prilejul să întâlnesc o figură în stare să afișeze atât de limpede o fire rafinată și sensibilă. Când s-a așezat pe scaunul pe care i-l oferise Sherlock Holmes, am observat un tremur al buzelor, o crispare a mâinilor și toate celelalte semne ale unei intense frământări lăuntrice.

— Am venit la dumneavoastră, domnule Holmes, pentru că ați ajutat-o cândva pe doamna Cecil Forrester, a cărei angajată sunt, să se descurce într-o mică problemă domestică. A fost foarte impresionată de iscusința și amabilitatea dumneavoastră.

— Doamna Cecil Forrester, a repetat el, reflectând. Cred că i-am fost de un oarecare folos. Cazul însă, după câte îmi amintesc, era foarte simplu.

— Nu și pentru ea. Totuși, nu se poate spune același lucru despre cazul meu. Nu-mi pot imagina ceva mai straniu, mai inexplicabil decât situația în care mă găsesc acum.